Vísindaligt íkast til almenna og politiska orðaskiftið um okkara fiskivinnu alstóran týdning

Myndir: Diml/Thomas

Jens Helgi Toftum: - Verkætlanin svarar ikki spurningum um dagsins trupulleikar innan fiskivinnuna. Hinvegin vóni eg, at hon fer at gera sítt til, at vit verða betur før at svara spurningum, sum í framtíðini fara at taka seg upp. Verkætlanin er tessvegna eitt íkast til arbeiðið, ið gjørt verður á vegnum fram til úrslit

– Tað er alneyðugt hjá okkum at vinna vísindaligan førleika til tess at sleppa upp í part tá fremstu serfrøðingar greina fiskivinnutrupulleikar og búskaparligar spurningar, segði Jóan Pauli Joensen, rektari á Fróðskaparsetri Føroya, tá Sjóvinnubankin handaði Jens Helga Toftum, fiskivinnufrøðingi, kekk uppá hálva millión til vísindaligt granskingarstarv innan fiskivinnu okkara

PÓL Á KLETTI

Týsdagin fekk Jens Helgi Toftum, fiskifrøðingur, Tórshavn, handaðar 500.000 kr. til granskingarverkætlan, sum ber heitið (á norskum): »Fiskerireguleringer i færøyske fiskerier«. Verkætlanin verður gjørd í samstarvi millum Fróðskaparsetur Føroya og Lærda Háskúlan í Tromsø. Jens Helgi hevur útbúgving á fiskivinnuskúlanum hjá lærda háskúlanum har.

Granskingarætlanin er løgd upp sum ein doktararitgerð í fiskivinnufrøði. Og hon dregur saman um øki, ið fleiri hava nortið við, men sum eingin hevur hættað sær at fara undir higartil. Jens Helgi Toftum heldur tíðina vera komna, at búskaparligar loysnir fáa ein politiskan møguleika og fáast at høska til samfelagsligu fortreytir okkara.

Stýringin av fiskivinnuni gerst ein alsamt meira átrokandi spurningur har vit í størri mun leita út í heim at finna loysnir. Nýggir spurningar reisa nýggj svar – og spurningarnir eru í dag fleiri enn nakrantíð. Verkætlan Jens Helga er vísindaligt íkast til almenna og politiska orðaskiftið um áleikandi fiskivinnutrupulleikar,

segði Jóan Pauli Jensen, rektari, m. a. tá peningurin varð handaður.

Hann segði tað vera alneyðugt hjá okkum at vinna vísindaligan førleika til tess at sleppa upp í part, tá fremstu serfrøðingar greina fiskivinnupolitiskar og búskaparligar spurningar.

Neyðugt til tess at fáa hjólini at mala aftur

Verkætlan Jens Helga Toftum kemur ikki alt fyri eitt við einum svari. Hann skal arbeiða eini tvey–trý ár samstundis sum hann hevur nakrar undirvísingartímar í búskapi á samfelagsvísindadeild Fróðskaparsetursins.

Men Jóan Pauli Joensen helt tað bera til at draga saman um vitan við verkætlanini og fingið til vega ein førleika, sum ger samfelagið betur ført at svara komandi spurningum, ið leika á.

Verkætlanin byrjar samstundis sum Fróðskaparsetrið setur sjóvul á samfelagsvísindaligar útbúgvingar, og Jóan Pauli Joensen takkaði Sjóvinnubankanum fyri henda dygga stuðul, hann hevði veitt verkætlanini.

Sjóvinnubankin boðaði frá á sjálvum 60 ára føðingardegnum og samstundis kreppudegnum tann minniliga 6. oktober 1992, at hann fór at stuðla tílíkum granskingarstarvi.

Onkur hevði hug at spyrja, um dekningur var aftan fyri kekkin, Jens Helgi Toftum fekk. Men tað vissaði Edvard Heen, marknaðarstjóri bankans, um, at tað var tað.

– Orsøkin til at bankin veitir henda stuðul eru tær beinleiðis íløgurnar, sum gjørdar verða í fiskivinnuna. Í hesum føri er talan um eitt átak í breiðari perspektivi við gransking og samstarvstiltøkum fyri eyga, segði Edvard Heen.

Hann segði, at bankans størsta ynski er, at Føroyar koma á føtur aftur búskaparliga og at hjólini fáast at mala.

Fiskivinnan og vísindaliga verkevnið, sum skal siga okkum, hvussu farast skal fram, fáa eitt handartak frá Sjóvinnubankanum – við hálvari millión. Verkætlanin fer fram sum samstarv millum Fróðskaparsetur Føroya og fiskifrøðideildina á Lærda Háskúlanum í Tromsø. – Jens Helgi Toftum, fiskivinnufrøðingur, Jóan Pauli Joensen, rektari á Fróðskaparsetrinum, og Edvard Heen, marknaðarstjóri í Sjóvinnubankanum

Eitt stig á leiðini

Sjálvur segði Jens Helgi Toftum á samkomuni á Fróðskaparsetrinum týsdagin, tá peningaupphæddin varð handað, at hann hevði sett sær fyri at kanna skipanir, sum kunnu hava týdning fyri stýringina av fiskiskapinum undir Føroyum og meta um tørvin fyri nýggjum møguleikum.

– Hetta fari eg m. a. at gera við at líta at skipanum í øðrum londum – t. d. í Íslandi, Noregi, Kanada og í EF. Mett verður um líkindi eru til hjá líknandi skipanum at verða settar í verk her hjá okkum. Fiskiveiða kann viðgerast á ymiskan hátt. Eg ætli mær í mínum arbeiði at leggja dent á búskaparliga partin, segði hann.

Áleikandi spurningurin er hvussu fiskivinnan skal stýrast optimalt. T. v. s. m. a. siga, at kostnaðurin skal vera so lítil sum gjørligt at fáa so nógvar krónur sum gjørligt úr fiskinum – bæði tá talan er um einstaklingar, feløg, sum gera íløgur og samfelagið sum heild.

Hetta skal gerast samstundis sum fiskiveiðan fer fram á einum støði sum tryggjar, at fiskastovnarnir verða varðveittir á einum forsvarligum støði, einum støði, sum í longdini gevur frægasta úrslitið.

– Uppgávan gevur ikki svar uppá dagsins trupulleikar í fiskivinnuni. Hinvegin vóni eg, at hon fer at gera sítt til, at vit verða betur før at svara spurningum, sum í framtíðini fara at taka seg upp. Hon er eitt íkast til arbeiðið, gjørt verður á leiðini fram til úrslit – fram móti eini fiskivinnu, sum hvílir á einum gróðrarmiklum grundarlagi, segði Jens Helgi Toftum.

Jens Helgi Toftum hevur umframt útbúgving sum fiskivinnufrøðingur eisini nógvar praktiskar royndir innan fiskivinnu. Hann hevur sjálvur verið fiskimaður.

Frykta fyri heystinum og vetrinum

Eingi útlit eru til, at samfelagsviðurskiftini fara at batna, og tí tordi Miklagarður ikki at bíða við at siga 11 fólkum upp

SONJA KLEIN

Týsdagin segði leiðslan í Miklagarði 11 fólkum úr starvi.

Ivar Højer Jensen, stjóri í Miklagarði sigur fyri Dimmalætting, at uppsagnirnar eru býttar runt í øllum deildunum: Slaktaradeildini, grøntdeildini, blómudeildini, kolonial og kassadeildini.

Miklagarður seldi minni í augustmánaði í ár í mun til seinasta ár. Men Ivar Højer Jensen sigur, at stóri trupulleikin er, at hóast sølan er tann sama, er vinningurin minni aftan á, at MVG avgjaldið er sett í gildi, og harafturat verður MVG roknað av vinninginum. Hetta trýstir prísleguna niðurettir.

– Fólk hava færri pengar, og handlarnir kappast tí meira og meira um teir. Hetta hevur við sær, at Miklagarður í ár tjenar 3 til 4 oyru minni fyri hvørja krónu, enn teir gjørdu fyri einum ári síðani, sigur Ivar Højer Jensen.

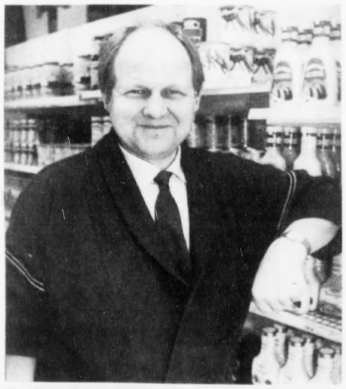

Ivar Højer Jensen: Vinningurin hjá Miklagarði minkaður nógv aftaná, at MVG er sett í gildi

Yvirliva

Ivar Højer Jensen er ógvuliga keddur um allar uppsagnirnar, men um Miklagarður skal yvirliva sum handil, er neyðugt at rationalisera og minka um útreiðslurnar, hóast teir ikki hava gjørt annað seinastu fýra árini. Heldur ikki hava útskiftingar verið gjørdar hesi seinastu fýra árini, sum kreppan hevur vart, sigur hann.

Eingi útlit eru fyri nakrari batan í samfelagsviðurskiftunum, serliga frykta Miklagarður fyri heystinum og vetrinum.

Ivar Højer Jensen sigur, at møguliga kundu teir havt bíðað við uppsøgnunum, men tað tordu teir ikki av tí, at hann ongastaðni sær nøkur tekin um, at gongdin fer at venda ella, at vit í heila tikið eru komin á botn enn.

Hetta er orsøkin til, at allar uppsagnirnar koma nú samstundis.

Stjórin í Miklagarði heldur tað vera ógvuliga syrgiligt at skula siga farvæl við hesi starvsfólkini. Onkur av teimum hevur arbeitt í Miklagarði í 14 og 15 ár. Hann sigur eisini, at teir hava hugt eftir hvør seinast er settur, og nøkur av teimum, sum mugu fara, hava bert arbeitt eitt hálvt ár í Miklagarði.

– Men hetta er tað, sum hendir, tá ið man skal skerja og umleggja bygnaðin, tá rakar tað alla staðni, sigur Ivar Højer Jensen.

Munur á starvsfólkum

Miklagarður verður rikin saman við trimum øðrum handlum í SMS, tað eru Rumbul, Hornið og Perlan.

Ivar Højer Jensen sigur, at munurin millum Miklagarð og hinar tríggjar handlarnar er, at í Miklagarði eru arbeiðsfólkið funktionerar, meðan tað eru tímalønt fólk við skiftandi vaktum í hinum trimum handlunum.

Seinastu trý árini er starvsfólkatalið minkað um 40% til 50% í teimum handlunum. T.d. krevja Hornið og Perlan nógv og ymisk arbeiðsfólk.

– Men ofta er tað soleiðis, at tá ið tímalønt missa arbeiðið, hoyra vit einki um tað úti í samfelagnum, sigur Ivar Højer Jensen.

»Zaandam« lá á Havnini í gjárkvøldið

BEATE L. JENSEN

Annað av skipunum hjá dominikanska reiðarínum Amfar Dominicana, »Zaandam«, kom í gjárkvøldið á Havnina eftir salti.

Skipið er í ferð við at leggja um til saltfiskaveiðu.

»Zaandam« skuldi verið á Havnini seinasta vikuskiftið, men av ymsum orsøkum var ferðin útsett til í gjár.

Skipið, sum hevur ligið í Miðvági í eina góða viku, fór longu avstað aftur á midnátt.

Seinasta ferðamannaskipið í ár leggur at í Havnini í morgin

BEATE L. JENSEN

Eitt hitt seinasta ferðamannaskipið í ár, sum kemur til Føroyar, er »Seaburn Pride«.

»Seaburn Pride« kemur á Havnina fyrrapartin í morgin, og skal tað liggja her til um 3-tíðina seinnapartin, tá farið verður avstaðaftur.

Ferðafólkini, um 160, eru øll amerikanarar, og manningin norsk.

Fyri tveimum árum síðani var systurskipið hjá »Seaburn Pride« her. Tað kallaðist »Seaburn Spirit«.

Meðan »Seaburn Pride«, ið er 10.000 brt. til støddar, liggur á Havnini, skipar Hoyviking Tours fyri útferðum ymsastaðir.

Føroysk olju- og undirgrundarfyrisiting stovnast

PÓL Á KLETTI

Týsdagin legði Marita Petersen løgmaður fram uppskot fyri tingið til lóg um forkanningar o. a. m. viðv. undirgrund Føroya.

Við hesum uppskoti verður miðað ímóti eini fyrisiting og løggávu, sum umfatar forkanningar við atliti til leiting eftir og vinslu av ráevnum úr undirgrundini, sum her á landi ikki hava verið troytt av privatum fyri 23. februar 1932.

Lógin umfatar vísindaligar kanningar av undirgrundini, sum hava týdning fyri nevnda virksemi og lógaruppskotið er orðað soleiðis, at tað einans umfatar forkanningar.

Tí verður hildið, at rætt er at 1950-lógin um ráevni framvegis verður í gildi inntil nýggj og tíðarhóskandi lóg um ráevnisvirksemi verður samtykt.

Mynd: Diml/Thomas

Marita Petersen løgmaður gevur skump undir leitingarnar í undirgrund okkara, men Sambandsflokkinum hóvar einki økta almenna fyrisiting – hon skal gjaldast